

агрономії, тваринництва, технології харчових продуктів, ветеринарної санітарії, мікробіології, охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища, хімії тощо.

Враховуючи вище сказане можна констатувати, що для впровадження розглянутих систем на підприємстві потрібно вирішити ряд завдань:

1. Створити робочу групи з підготовлених і обізнаних працівників для розробки та впровадження даних систем на конкретному підприємстві.

2. Створити повний опис продукції, етапів її виробництва та переробки, включаючи всі інгредієнти, пакувальні матеріали тощо з відповідними даними їх безпеки, з метою ідентифікації всіх можливих небезпечних факторів, які можуть існувати в інгредієнтах, пакувальних матеріалах або під час застосування будь-якої технологічної операції, пов'язаної з продукцією.

3. Встановити призначення продукції виходячи з передбачуваних сфер її застосування з врахуванням вразливих груп населення, зокрема, харчування у спеціальних закладах.

4. Складання переліку всіх потенційно небезпечних факторів, пов'язаних з кожною технологічною операцією, їх аналіз і розгляд заходів для їх контролю.

5. Визначення критичних точок контролю.

6. Розрахунок граничних значень для кожної КТК.

7. Розробка системи моніторингу для кожної КТК.

8. Визначення коригувальних дій для кожної КТК.

9. Встановлення процедури аудиту для визначення правильності функціонування даних системи.

10. Встановлення документування та реєстрація даних, що має велике значення для ефективного застосування системи ХАССП та NON GMO URS.

Ефективність застосування даних систем в процесі управління якістю на переробних аграрних підприємствах є очевидною. Застосування даних систем у технологічному процесі виробництва та переробки сільськогосподарської сировини є основою одержання конкурентоспроможної харчової продукції, яка є досить перспективною складовою експорту України.

Список використаних джерел

1. Ахметова Ж.Т. Внедрение системы ХАССП в производство /ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств. Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції (22 травня 2012 року). Львів. 2012. С.19-21.

2. Брич В.Я., Корман М. М. Психологія управління: навч. посіб. К. : Кондор, 2013. 379 с.

3. Брич В., Нагара М. Методологічні засади розвитку коучингу в Україні. Україна: аспекти праці. 2009. № 6. С. 18-23.

4. Дзядикевич Ю. В. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія. Тернопіль: Астон, 2016. 392 с.

5. Саблук П.Т. Аграрний сектор в умовах членства України у Світовій організації торгівлі: здобутки і перспективи. Економіка АПК. 2011. №3. С. 3-8.

Уляна Олійник

слухач магістерської програми

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЗА УМОВИ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Сучасний стан економічного простору України характеризується певною нестабільністю та невизначеністю щодо подальшої стратегії росту. Основними причинами невизначеності є: надмірна політична плинність, інфляція, відставання в цифровізації

економіки, застарілість технологій тощо. Проблема невизначеності посилюється також порушенням часових строків на виконання кожної фази проекту. Тому вкладаючи свої кошти в інвестиційний проект, інвестор має визначити вплив інфляції на оцінку інвестицій, оцінити результати аналізу чутливості проекту, аналізу беззбитковості та аналізу еквівалента певності та прийняти правильне рішення щодо вкладення коштів. Рішення про проведення оцінки в умовах невизначеності приймається лише в тому випадку, якщо існують серйозні сумніви відносно життєдіяльності інвестиційного проекту. Інфляція – це загальне підвищення цін. Коли росте інфляція, реальна вартість сподіваних грошових потоків падає. Таким чином в процесі аналізу інвестиційного проекту, варто враховувати інфляцію, корегуючи або грошові потоки за проектом, або ставку дисконту. Для визначення оцінки ефективності проекту з урахуванням інфляції необхідно: або скорегувати грошові потоки на середньо річний індекс інфляції, а потім на ставку дисконту, або визначити ставку дисконту, яка б враховувала індекс інфляції, і потім скорегувати грошові потоки за новою ставкою, яка враховує індекс інфляції.

Для оцінки інвестиційних проектів використовують декілька аналізів. Перший з них аналіз чутливості проекту. За допомогою цього аналізу можна показати як змінюється чистий прибуток або прибутковість інвестицій при різних значеннях заданих перемінних таких як питомої продажної ціни, питомих витрат, обсяг продажу та інші. Аналіз чутливості повинен прийматися уже на етапі планування проекту, коли приймаються рішення, які стосуються основних факторів проекту. Цей аналіз використовується для вибору параметрів ризику, які є критичними для економічної життєздатності проекту.

В проектному аналізі прийнято перевіряти чутливість внутрішньої ставки доходу проекту та чистого приведенного доходу до зміни найважливіших вхідних показників. Аналіз чутливості інвестиційного проекту проводять в такій послідовності: 1) обирається ключовий показник ефективності інвестицій; 2) обираються показники, відносно яких є певна невизначеність: капітальні витрати та вкладення в оборотний капітал; ринкові фактори – ціна товару та обсяг продажу; компоненти собівартості продукції; час будівництва та введення в дію виробничих потужностей; 3) встановлюються номінальні та граничні значення невизначених факторів, вибраних на другому етапі процедури; 4) визначається ключовий показник для усіх вибраних граничних значень невизначених факторів.

Стандартний підхід до аналізу чутливості проекту вміщує в собі розрахунок його прибутковості в умовах найбільш імовірного прогнозу усіх вхідних параметрів. Цей розрахунок приймається за базовий варіант. В доповнення до базового варіанту проводять також розрахунки по песимістичному та оптимістичному сценаріях. Саме так будуть підходити до цієї оцінки потенційні інвестори і кредитори проекту.

Наступним аналізом є аналіз беззбитковості. Мета цього аналізу – визначити точки рівноваги, в яких надходження від продажу дорівнюють витратам на продану продукцію. Коли об'єм продажу нижче цієї точки то фірма несе збитки, а в точці де надходження рівні витратам, фірма веде справи беззбитково. Аналіз беззбитковості служить для порівняння, використання збалансованої потужності з об'ємом виробництва, нижче якого фірма має збитки.

Точку беззбитковості можна визначити в показниках фізичних одиниць виробленої продукції або рівня використання виробничої потужності, при якій надходження від продажу та витрати виробництва рівні. Надходження від продажу одиниці продукції в якій точці є беззбитковою продажною ціною.

Перед тим як вираховувати величини беззбитковості необхідно перевірити наявність таких умов та допущень: витрати виробництва та маркетингу є функцією об'єму виробництва або продажу; об'єм виробництва дорівнює об'єму продажу; постійні експлуатаційні витрати однакові для будь-якого обсягу виробництва; зміні витрати змінюються пропорційно об'єму виробництва і таким чином, повні витрати виробництва також змінюються пропорційно до його об'єму; продажні ціни на продукт або продуктовий комплекс для усіх рівнів випуску не змінюється з часом, тому загальна вартість продажу є

лінійною функцією від продажних цін та кількості проданої продукції; величина безбитковості визначається для одного продукту, а у випадку різної номенклатури її структура, тобто відношення між виробленою кількістю, повинні залишатися постійними.

При реалізації концепції безбитковості можна помітити, що будь-яка зміна виручки від реалізації продукції та послуг сильно впливає на зміну прибутку. Це явище називається ефектом виробничого лівереджу, або операційного важеля.

Ще один аналіз який використовують є аналіз еквівалента певності. Ідея цього аналізу полягає у тому, щоб розділити грошовий потік на безпечну та ризикову частину. Грошові потоки переводяться в безпечні, певні, потім дисконтуються за безпечною ставкою. Наприклад, в США ставка за державними облігаціями уряду вважається безпечною і, як правило береться за основу. На Україні це може бути облікова ставка НБУ.

Врахування еквівалентів певності проводиться в такій послідовності: 1) визначаються сподівані грошові потоки від проекту; 2) визначається фактор еквівалента певності або відсоток сподіваного грошового потоку, що є певним; 3) вираховуються певні грошові потоки: величину сподіваних грошових потоків, перемножують на фактор еквівалента певності; 4) визначається теперішня вартість проекту, шляхом дисконтування певних грошових потоків на безпечну дисконтну ставку; 5) визначається чиста теперішня вартість проекту: від чистої теперішньої вартості безпечних грошових потоків віднімають початкові інвестиції; 6) якщо значення внутрішньої ставки доходу дорівнює нулю або позитивне, проект можна ухвалити, і навпаки, проект слід ухвалити, якщо значення внутрішньої ставки доходу негативне.

За допомогою даних аналізів можна визначити чи проект є ефективним чи ні, і чи потрібно його використовувати. Аналіз безбитковості дозволяє визначити обсяг продажу, менше за який підприємець не може скоротити кількість продукції, що виробляється.

Сучасна практика управління витратами фірми, постійними та змінними, дозволяє не тільки мінімізувати витрати на виробництво одиниці продукції, а й зменшити ризик значного падіння прибутковості проекту у результаті зниження обсягу випуску. Розрахунок виробничого, операційного, важеля дозволяє визначити, наскільки суттєвою для проекту є стабільність збалансованого обсягу виробництва та який потенційний ризик інвестора при падінні попиту на дану продукцію. Аналіз проектних ризиків та визначення методів їх зниження є найважливішим етапом підготовки проектів. Вивчення джерел та причин виникнення ризиків проектів дозволяє з'ясувати методи їх зниження та способи управління. До найважливіших методів управління проектними ризиками належать страхування, хеджування та диверсифікація.

Враховуючи проведений нами аналіз ситуації, що склалася стосовно фінансування інвестиційних проектів, слід зазначити несприятливий інвестиційний клімат та високий рівень ризику, враховуючи фактори невизначеності. Саме тому, варто прийняти на рівні держави програму щодо залучення інвестицій в економіку країни, яка б покращила та спростила механізм фінансування інвестиційних проектів на Україні.

Список використаних джерел

1. Бутов А. М. Фінансовий аутсорсинг та його застосування в управлінні діяльністю підприємства Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». 2015. Випуск 5. С. 91-95.
2. Бутов А.М., Костецький В.В. Управління фінансовими потоками підприємств з позиції фінансової логістики. Інноваційна економіка. 2018. Випуск 3-4 (74). С. 139-145.
3. Пуцентейло П.Р. Концептуальні засади функціонування м'ясопродуктового підкомплексу в системі АПК України. Вісник Донецького національного університету. Серія В: Економіка і право. 2010. № 1. С.134-138.
4. Пуцентейло П.Р. Формування і розвиток інфраструктури аграрного ринку. АгроІнКом. 2008. № 1-2. С. 9-11.
5. Язлюк Б. Управління диверсифікацією в контексті реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії розвитку підприємств. Галицький економічний вісник. 2010. № 4. С. 86-91.

6. Язлюк Б. Формування та реалізація інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства. Наукові записки Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. Економіка. 2006. № 20. С. 149-152.

7. Язлюк Б. О. Фундаментальні та прикладні економічні механізми підприємств при реалізації соціальних інвестицій як основа інноваційного розвитку держави. Економічний аналіз. Тернопіль. 2014. Т. 18, № 2. С. 280-285.

Андрій Палямар
слухач магістерської програми
Тернопільський національний економічний університет

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Зовнішньоекономічна діяльність відіграє вирішальну роль в умовах посилення інтеграційних процесів, забезпечує передумови активного розвитку підприємств на інноваційній основі, що визначає конкурентні переваги на світовому ринку товарів та послуг через упровадження комплексу сучасних форм, методів міжнародних економічних відносин, техніко-технологічного вдосконалення виробництва, підвищення продуктивності праці, якості продукції та послуг. Водночас зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) підприємств сприяє відтворенню експортного потенціалу країни, залученню іноземних інвестицій, формуванню економіки відкритого типу.

Стратегія зовнішньоекономічної діяльності як одна зі складників загальної стратегії підприємства являє собою чітко сформований план розвитку підприємства, спрямований на вихід на зовнішній ринок, завоювання бажаної частки ринку, розширення та підтримка своїх конкурентних переваг. При цьому це поняття є комплексом управлінських рішень, які сприяють формуванню найбільш ефективних цілей зовнішньоекономічної діяльності підприємства та враховують можливі дії та протидії інших учасників ринкових відносин [5, с. 7].

Підприємства, що працюють на зовнішньому ринку, повинні здійснювати правильне оцінювання бізнес-середовища та розробляти ефективні способи підвищення міжнародної конкурентоспроможності, які відповідали б, з одного боку, конкретній ринковій ситуації і тенденціям її розвитку, а з іншого – особливостям виробництва.

Реалізація стратегії ЗЕД на підприємстві має як свої переваги, так і недоліки. Переваги використання стратегії ЗЕД для підприємства полягають у: підготовці до непередбачуваних змін відповідно до умов зовнішнього оточення; мінімізації ризиків негативних впливів мінливого міжнародного середовища; раціоналізації використання ресурсного потенціалу; створенні передумов підвищення кваліфікації керівників і спеціалістів; стимулюванні менеджерів до реального запровадження прийнятих управлінських рішень у довгостроковій перспективі; підвищенні координованості дій; формалізації повноважень та відповідальності працівників [1, с. 124].

При цьому формування стратегії управління підприємством має свої недоліки, серед яких виділимо такі: втрата правильної виробничо-господарської орієнтації в результаті переслідування короткострокових інтересів; невміння розглядати діяльність підприємства як комплексний процес, де оперативні зміни безпосередньо відображаються на стратегічних змінах; неможливість визначення запитів, інтересів та потреб цільової аудиторії на ринку; послаблення або втрата стабільних конкурентних позицій.

Формування стратегії управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства впливають як внутрішні, так і зовнішні чинники, які, у свою чергу, формують експортний потенціал підприємства, що є основою для формування стратегії. Серед внутрішніх чинників визначають організацію управління підприємством, інформаційне забезпечення